Paldies par diskusiju tiem, kas piedalījās pirmajā daļā, un uzaicinām studijā kandidātus, kas turpinās šīvakara diskusiju, nu jau par saliedētību un kultūru. Lūdzu, droši var nomainīt savus kolēģus. Tātad tikai trīs no 12 kandidātiem šodien paliek arī uz otro daļu, pārējie 9 politiskie spēki mainās, lai runātu par sabiedrības saliedētību, par to, ko mēs darām tagad, kad padomju pieminekļi tiek nojaukti, arī par kādas vēl valodas dominanci pār latviešu valoda, jaunieši komunikācijā, un tā nav krievu, tā ir angļu valoda, noteikti pieskarsimies arī kultūrai. Bet tātad, kurš mums šovakar sāk šo sadaļu. No "Katram un katrai" Solvita Zvidriņa, partijas valdes locekle, iepriekš bijusi Valsts zemes dienesta vadītāja. No "Konservatīvajiem" Dāvis Stalts, Rīgas domes deputāts, 11. Saeimā ievēlēts Itas Kozakēvičas Poļu vidusskolas sākumskolas skolotāja, logopēde. No "Apvienotā saraksta" Vairis Nartišs, Latvijas Nacionālās operas un baleta orķestra mūziķis, uzņēmējs, komponists un producents. No "Zaļo un zemnieku savienības" Daiga Mieriņa, Ādažu novada pašvaldības deputāte, bijusi arī Carnikavas novada domes priekšsēdētāja. No "Nacionālās apvienības" Nauris Puntulis, pašreizējais kultūras ministrs un Sabiedrības integrācijas fonda padomes priekšsēdētājs. No "Jaunās Vienotības" Andrejs Judins, Saeimas deputāts un Saeimas Sabiedrības saliedētības komisijas vadītājs. No "Saskaņas" Edgars Kucins, Saeimas deputāts, iepriekš bijis arī Daugavpils novada domes deputāts. No "Progresīvajiem" Agnese Logina, Rīgas domes deputāte un Latvijas Kultūras akadēmijas Rīgas Kinomuzeja vadītāja. "Attīstībai/Par!" turpina pārstāvēt Marija Golubeva, Saeimas deputāte un bijusī iekšlietu ministre. Arī Latvijas Krievu savienība kandidātu nav mainījusi, Inga Djeri, Rīgas domes deputāte un Eiroparlamentā Tatjanas Ždanokas palīdze. Un no "Latvija pirmajā vietā" Līga Krapāne, partijas valdes locekle, bijusi arī žurnāliste un dažādu partiju politiķu, tostarp Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa un Andra Bērziņa preses sekretāre.

Krievijas iebrukums Ukrainā, es domāju, neviens nenoliegs, ir būtiski mainījusi to par to, kā mēs vispār runājam par sabiedrības saliedēšanu, daudz vairāk mēs sagaidām ļoti skaidras pozīcijas, cits no cita, no saviem līdzcilvēkiem, un, ja tās neapmierina vai arī šādas pozīcijas netiek paustas, seko visai kategoriski vērtējumi, un tas, protams, ir, nepaliek bez sekām. Un, ja mēs apskatāmies maijā, tas bija vēl pirms pieminekļu jaukšanas Latvijā, bet jau visus skar zvērības, kas Ukrainā bija notikušas, SKDS aptauja tātad šī gada maijā ar apgalvojumu: karš Ukrainā pastiprina spriedzi latviešu un krievu starpā, mēs redzam, gandrīz puse pilnībā piekrīt,

turpat 26% daļēji piekrīt, pilnībā nepiekrīt un daļēji nepiekrīt nepilni 10% kopā, un šeit man ir jāsaka, ka tie rezultāti bija ļoti līdzīgi ar ļoti mazām atšķirībām starp tiem, kas atbalsta Krieviju, starp tiem, kas atbalsta Ukrainu, starp tiem, kas nevēlas vai paust savu pozīciju, vai arī nav izlēmuši. [fonā dati]
Un tāpēc man ir jautājums: spriedze sabiedrībā ir acīm redzama. Ko jūs un jūsu politiskais spēks darīs, lai to mazinātu? "Konservatīvie"?

Stalts: Jā, šis temats mums ir viens no vadošiem amatiem partijai, un, es domāju, nākamajā Saeimā mēs pievērsīsimies derusifikācijas jautājumam pēc būtības.

B: Vai jūs varat izskaidrot šo jēdzienu?

Stalts: Jā, es varu izskaidrot. Bieži vien sabiedrībā šis jēdziens ir pārprasts, bet tas nozīmē šo rusifikācijas politikas nozīmes mazināšanu jeb vājināšanu, jebšu, vienkāršāk izsakoties, Krievijas ietekmes vājināšanu Latvijā.

B: Un tas mazinās spriedzi?

Stalts: Tas mazinās spriedzi, jo gluži vienkārši Latvijai nelojālie pārstāvji jeb subjekti būs spiesti vai nu pamest šo valsti, vai nu arīdzan mainīt savu viedokli.

B: Bet kā jūs viņus piespiedīsiet pamest valsti vai mainīt viedokli?

Stalts: Dodot viņiem iespēju izvēlēties – vai nu viņi ir ar mums, vai pret mums.

B: "Stabilitātei", kāds ir jūsu redzējums par to, kā mazināt spriedzi sabiedrībā?

Barkanova: vajag vispirms mazliet ar cilvēkiem parunāt, lai viņus nomierinātu.

B: Kam tas būtu jādara? Politiķiem?

Barkanova: Jā, vajag darīt politiķiem.

B: Vai jūs to darāt ar saviem vēlētājiem?

Barkanova: Tāpēc ka mēs esam viena valsts, mēs esam viena tauta. Jā, mēs varbūt esam gan poļi, gan latvieši, gan tur ukraiņi un tā tālāk, bet mums vajag apvienoties tādā veidā, ka mums vajag, nu, dot tādu, teikšu godīgi, no iekšpuses, lai cilvēki justu, ka viņi šeit ir vajadzīgi.

B: Bet sakiet, jūs šobrīd sarunās ar saviem vēlētājiem mēģiniet viņus tā nomierināt?

Barkanova: Jā, protams, protams, tāpēc ka mēs gribam, lai mūsu tauta būtu apvienota! Mūsu partijā ir daudz pārstāvju, citu tautu pārstāvju, gan azerbaidžāņi, gan visādi citi.

B; Skaidrs, sapratām, daudz dažādi pārstāvji. "Nacionālā apvienība", ko jūs darīsiet, lai mazinātu šo spriedzi? Mazinātu.

Puntulis: Jā, vispirms es vēlos tātad uzdot jautājumu, ko mēs katrs saprotam ar spriedzi. Un kā mēs to tulkojam. Jo, ja mēs paskatāmies uz šo jautājumu no 10. maija konteksta, skaitliskā konteksta, vai paskatāmies uz šo jautājumu, no tikko Okupācijas pieminekļa nojaukšanas konteksta, tad mēs varētu diskutēt, ko mēs esam saprotam ar vārdu "spriedze".

B: Tad, jūsuprāt, varbūt nav spriedzes sabiedrībā nemaz?

Puntulis: Jā, protams, tā ir, bet taču to būtu grūti izmērīt, un, manuprāt, nevajadzētu arī pārspīlēt. Karš Ukrainā ir pastiprinājis ne vien spriedzi latviešu un krievu starpā, tā, es drīzāk teiktu, ir zināmā mērā tāda nemanāmāka spriedze, bet karš Ukrainā ir arī padarījis mūs savādākus.

B: Bet tad jūs darīsiet kaut ko šajā jautājumā, vai uzskatāt, ka tam nav tā jāpievēršas?

Puntulis: Mūsu nostāja šinī jautājumā ir skaidra jau gadiem ilgi, tā ir fiksēta arī visos politikas plānošanas dokumentos, un tā paliek nemainīga.

B: "Latvija pirmajā vietā" sola, ka visi neatkarīgi no dzimtās valodas būs vienota Latvijas tauta. Kā?

Krapāne: Nu, patiesībā tas jau ir gadu gadiem kavēts un nokavēts. Principā tauta ir joprojām bijusi sadalīta, un tas, ko ir darījis vai nav darījis Sabiedrības integrācijas fonds, tas ir lielais jautājums.

B: Bet ko jūs darīsit?

Krapāne: Savstarpējā cieņa ir tas pamats, uz kura var būvēt šo te vienoto sabiedrību, un, otrkārt, Latvijā ir mediju telpā faktiski iznīdēti, izņemot "Latvijas Radio 4", Latvijas Televīzijā vairs nav kā tāda kanāla, kurš ražo oriģinālo saturu un raida.

B: Jā, tas ir interneta vidē; vai jūs piedāvājat to atjaunot?

Krapāne: Jā, pilnīgi noteikti paskatieties uz Igauniju. Igaunijā ir ļoti kvalitatīvs pilna satura krievu kanāls.

B: "Jaunā Vienotība": "Saliedēta un vienota politiskā nācija". Kā?

Judins: Es domāju, ka mūsu sabiedrība objektīvi būs saliedētāka, jo karš Ukrainā izraisīja tādu reakciju, ko mēs tieši tad redzēsim, un es saprotu, ir sāpīgi un varbūt nepareizi teikt, ka kara dēļ tas notika, bet mūsu sabiedrība būs saliedēta.

B: Tad jāļauj procesiem notikt?

Judins: Nē, jautājums, redziet... Mēs ilgi dzīvojām situācijā, kad mēs noliedzām divkopienas esamību, bet faktiski divas kopienas eksistēja. Tagad valsts valoda skolā, es domāju, mūsu mediju politika tieši mainīja situāciju. Un ko nozīmē "politiskā nācija" – neatkarīgi no tā, kāda ir dzimtā valoda cilvēkam, bet viņam ir vieta šeit, Latvijā, bet, protams, ka...

B: Jautājums, vai viņi tā jūtas. Jautājums, kā jūs panāksiet, lai cilvēki tā jūtas.

Judins: Ar cilvēkiem ir jārunā, cilvēkiem ir jāskaidro, un es redzu pārmaiņas, un, es domāju, tieši vairāki krievvalodīgie jau skatās citādāk.

B: "Katram un katrai", ko jūs darīsiet?

Zvidriņa: Tātad vispirms ir politiskajā līmenī lēmumi jāpieņem tādi un izdiskutējot, nevis ar mērķi sabiedrību šķelt, kā šobrīd diezgan dažos gadījumos diezgan noliek, re, kur balts, melns...

B: Par kādiem lēmumiem jūs runājat?

Zvidriņa: ..un uzreiz tevi ieliek vai nu vienā, vai otrā kastītē, bet šajā gadījumā praktiski...

B: Varat minēt kādu piemēru šādiem lēmumiem?

Zvidriņa: Tie ir visi pēdējie lēmumi, kur ir saistīti, labi, mēs tagad kaut vai arī par šo spriedzi runājot latviešu un krievu starpā, pēc būtības spriedze, ko mēs saprotam, kad spriedze...

B: Kādi lēmumi ir nepārdomāti šajā jautājumā?

Zvidriņa: Tātad es runāju par tiem lēmumiem, par to, ka vajag arī izskaidrot sabiedrībai, par to, ja mēs gribam kaut ko darīt, tad, ja politiski pieņemam lēmumus, tad ir jāizskaidro sabiedrībai, neatkarīgi no tā, kādā valodā viņi runā, ņemot vērā, ka... Tas ir, tas ir tas, ka šobrīd daudzējādos gadījumos praktiski ir radījis neizpratni, attiecīgi šo te situāciju.

B: Skaidrosiet latviski un krieviski, jo tas šobrīd ir aktuāli?

Zvidriņa: Kāpēc? Ne tikai, kāpēc tikai latviski krieviski, piedodiet, mums arī ir citās valodās, kas runā, un tas nozīmē, jebkurā gadījumā...

B: Skaidrosiet visās, kurās...

Zvidriņa: ...ja mēs gribam saliedētu sabiedrību, tad mums viņai ir jāizglīto.

B: "Saskaņa"?

Kucins: Nu, diemžēl jāsecina, ka sabiedrības saliedēšanas nozare pēdējo 20 gadu laikā ir pilnīga izgāšanās.

B: Ko jūs darīsiet?

Kucins: Protams, viennozīmīgi, ka, pirmkārt, ir jārunā, jārunā ar cilvēkiem.

B: Jūs runājat šobrīd ar cilvēkiem?

Kucins: Jā, mums tagad jau notiek tikšanās pagalmos, tieši tikšanās. Mēs cilvēkiem skaidrojam, ka mēs šeit dzīvojam Latvijā, vienotā Latvijā, mēs nedalām cilvēkus uz krieviem, latviešiem, poļiem, ukraiņiem, pārējiem. Protams, ka mēs esam pret jebkuru karu, gan Ukrainā, gan Sīrijā, gan Afganistānā.

B: Bet tad tas jūsu piedāvājums ir turpināt tikties pagalmos vai kur citur, politiķiem runāt ar sabiedrību?

Kucins: Viennozīmīgi, tas ir galvenais.

Djeri: Cieņai jābūt abpusējai. Mēs cienām Latvijas valsti, mēs cienām visus Latvijas iedzīvotājus, mēs runāsim ar cilvēkiem un strādāsim ar cilvēkiem, ar kaimiņiem, ar latviešiem, mēģinot izskaidrot, ka mēs esam tādi paši Latvijas iedzīvotāji. Mums ir Satversmes tiesības, visas Satversmes tiesības. Nedrīkst būt diskriminācija saskaņā ar Satversmi.

B: Starp citu, jūs programmā solāt arī ieviest tādas kā mazākumtautību kvotas izpildvarā un tiesu sistēmā.

Djeri: Pareizi, jā.

B: Rosināsiet arī, piemēram, dzimumu kvotas?

Djeri: Nē, es domāju ar dzimumu kvotām mums viss kārtībā pats pa sevīm.

B: Bet ar tautībām nē.

Djeri: Bet ar tautībām, jā, Latvijā ir 37% krievvalodīgie, un ar to ir jārēķinās.

Mieriņa: Te ir vairākas lietas. Pirmkārt, izglītota sabiedrība, otrkārt, mediju telpa, kādu saturu līdz šim ir patērējuši šie cilvēki, mēs skaidri redzam, ka mums ir jādod šī kvalitatīvā informācija pretī. Tā ir sadarbība valstij ar

pašvaldību, tāpēc ka ļoti daudzus pasākumus tieši var īstenot pašvaldība, un to arī dara, piemēram, tā pati valodas...

B: Nu, piemēram, kādus?

Mieriņa: Nu, piemēram, valodas apguve. Un tas ir mīts, ka valodas apguvei tikai krievvalodīgie nāk, tur nāk gan ukraiņi, gan nāk arī gruzīni, zviedri, nu, teiksim, runājot Carnikavas līmenī. Bet bieži vien tieši pietrūkst finansējuma tam visam.

B: Vairāk finansējuma valodas apmācībām?

Mieriņa: Ne tikai, ne tikai dažādiem pasākumiem, jo mēs veidojam šo saliedētu sabiedrību uz mūsu Latvijas pamatvērtībām, tā ir valoda, tā ir brīvība, un tas ir saliedēta, gudra sabiedrība.

B: Nu, to saka visi. Tas droši vien ir pareizi, jautājums, kā to īstenot, vai ne? "Progresīvie"?

Logina: Jā, pirmkārt, jāatzīst, ka līdzšinējā integrācijas politika ir bijusi nepietiekama un īstermiņā mums ir ļoti maz risinājumu, tie ir tikai represīvi risinājumi, bet ilgtermiņā,

B: Bet jums ir tādi represīvi risinājumi, jūs redzat, ka tādi jāpiemēro?

Logina: Nē, nu, ja vien, protams, ja tiek pārkāpts likums un tiek aicināts pārkāpt likumu un iesaistīties agresīvās darbībās, protams, bet nu tas ir īstermiņa risinājums tikai, bet ilgtermiņā mums ir jāstrādā pie tā, ka integrācija var notikt tikai uz latviešu valodas pamata un vienotas izpratnes par Latvijas vēsturi. Otrkārt, tā ir izglītības reforma, mums ir jāpāriet uz izglītības sistēmu valsts valodā, kas jau notiek. Un, treškārt, "Progresīvie" skata integrāciju arī ikdienas līmenī, sadzīves līmenī. Mums ir jāstrādā ar apkaimēm Rīgā, mēs to jau darām, mēs veidojam apkaimju svētkus, mēs nesam kultūru uz apkaimēm...

B: Un runājat tur?

Logina: Mēs patiesībā dodam iespēju atrast cilvēkiem sevi Latvijā, atrast cilvēkiem sevi apkaimē un satikt draugus

B: "Apvienotais saraksts "?

Nartišs: Paradoksāli, ka šī spriedze ir latviešu un krievu starpā, tas man liekas tas paradoksālākais jautājums.

B: Jums tas šķiet paradoksāli?

Nartišs: Jā, jo citām tautībām tomēr Latvijā nav tā problēma ar integrāciju un šeit mums jāstiprina latviskais, sākam ar to, un ar krievu tautības cilvēkiem, ar krieviem vienkārši cieņpilni, savstarpēji cienot, jārunā latviski, un tas ir tas, ko mēs paši kā latviešu tauta esam šos 30 gadus paslinkojuši un varbūt neesam bijuši pietiekami uzstājīgi.

B: Un šo apli noslēgs "Attīstībai/Par!".

Golubeva: Nu, mēs varbūt atšķirībā no iepriekšējā runātāja uzskatām, ka arī Latvijas krievvalodīgie pilsoņi ir daļa no latviešu nācijas, no latviešu pilsoniskās nācijas, un attiecīgi ilgtermiņā šo spriedzi var mazināt tikai vienota skola latviešu valodā, kur katrs jūtas mīlēts, vajadzīgs un atbalstīts. Īstermiņā tā ir gudra mediju politika, arī ar saturu, kas domāts tām Latvijas auditorijām, kas vēl ne tik daudz patērē medijus latviešu valodā. Pilnīgi noteikti tā ir stingra politika, respektīvi, tur, kur cilvēki aicina tiešām nepakļauties likumiem, es piekrītu, ka tur valstij arī jārīkojas. Un, treškārt, arī ļoti mūsdienīga pretdiskriminācijas politika, lai visi cilvēki justos, ka tiešām visi cilvēki ir vienlīdzīgi, viņu tiesības tiek aizsargātas.

B: Starp citu, es gribētu vēl jautāt – "Latvijas krievu savienība" sola "panākt ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz krievvalodīgo televīzijas kanāliem". Jūsu ieskatā tas mazinās spriedzi, ja daļa sabiedrības...

Djeri: Multfilmu kanāliem vai makšķernieku kanāliem vai sporta kanāliem noteikti.

B: Tikai multfilmu, makšķernieku un sporta?

Djeri: Filmas labas, daudz ļoti laba satura...

B: Krievijas diskusiju raidījumi būtu jārāda Latvijā vai nē?

Djeri: Ziniet, tas ir atkarīgs no esošās situācijas.

B: Esošajā situācijā?

Djeri: Šobrīd, es domāju, mierīgi var iztikt bez tā.

B: Var iztikt. Viena iniciatīva, par ko daudzi šobrīd tiek spriests arī pašvaldību līmenī – ielu pārsaukšana citos nosaukumos vairos spriedzi, mazinās spriedzi?

Djeri: Noteikti vairos spriedzi, šodien kā reiz ir Jāņa Raiņa dzimšanas diena. Un, ja kāds nezina, viņš teica: ne tauta pret tautu tad karos, bet visas kopā pret tumsu. Ja, ko tad mēs šobrīd darām, un, ja mēs karosim šobrīd pret Puškinu, Ļermontovu un Turgeņevu, tad nu es nezinu, cik tālu mēs kulturāli attīstīsimies kā valsts.

B: Citi viedokļi?

Stalts: Es esmu pilnībā par to, ka būtu jāmaina šīs ielas, jo tās būtībā ir sadaļa no hibrīdu instrumentiem, ar kuriem Krievija vēršas pret Austrumeiropas valstīm, un tas pierādīts, Austrumeiropas politikas pētījumu centra eksperti to ir pierādījuši, tur ir sausi argumenti un fakti, pret kuriem, es domāju, šie viedokļi...

Djeri: Viņiem Puškins kaiš, vai Ļermontovs, ja...

Stalts: Jūs varat noklausīties konferenci, kurā uzstājās daudzi doktori.

Djeri: Un man viņus jāklausās, ja?

Stalts: Tā ir zinātne.

Djeri: Bet tie tā ir kultūra, un tā ir vēsture. Tā ir daļa no Latvijas vēstures tai skaitā.

Stalts: Tie ir hibrīdieroči.

B: Parasti jau tas viss iet kopā, kā mēs zinām. Judina kungs?

Judins: Es domāju, ka mehāniski to nevajadzētu darīt, ja, bet principā patlaban mēs novērojam procesu, kuram vajadzēja notikt varbūt pirms 20, 25 gadiem. Tas ir principa jautājums, kas ir, manuprāt, zināmā mērā līdzīgs ar pieminekļu jautājumu, un, protams, ka dienaskārtībā tādam jautājumam ir jābūt. Bet es to nedarītu mehāniski, es paskatītos un padomātu. Bet nu ir dīvaini, ja cilvēkam nav nekāda sakara ar Latviju, bet varbūt tādai ielai tiešām nevajadzētu būt Rīgā.

B: "Zaļo un zemnieku savienība"?

Mieriņa: Jā, redziet, šobrīd mēs varam izdarīt to, ko mēs daudzus gadus nevarējām izdarīt, un tam bija gluži vienkārši, bija bailes, kā uz to noreaģēs mūsu lielais kaimiņš. Šobrīd mēs patiešām varam izvērtēt, kā jau teicu, izvērtēt to, ko mēs agrāk nedarījām, to mēs varam izdarīt, un tas attiecas gan uz ielām, gan uz pieminekļiem. Varbūt vēl kaut kādām lietām, ko mēs varam: laukumiem, varbūt vēl kaut ko, ko mēs varam tiešām arī mainīt.

Barkanova: Es gribu pateikt, ka mūsu Latvijā vienmēr bija gan krievi, gan citas tautas.

B: Jautājums ir par ielām.

Barkanova: Jā, un tāpēc es arī gribu pateikt – kāpēc mums jāmaina mūsu vēsture? Ielu nosaukumu ir daļa no mūsu vēstures.

B: Ļeņina ielas arī vairs Rīgā nav.

Barkanova: Es saprotu, bet es tagad runāju, piemēram, par Puškina ielu par, piemēram, Saharova ielu, kuru grib nomainīt, ja. Tā taču mūsu vēsture, kāpēc mums jāmaina savu vēsturi?

Krapāne: Es šajā gadījumā teiktu tā, nu tas ir pēdējais, ko šobrīd var izdarīt un kas ir jādara, pie tam vēl priekšvēlēšanu gaisotnē, gluži tāpat kā par jau pieminēto pieminekli. Jā, viņu vajadzēja nojaukt tad, kad nojauca Ļeņina, es, starp citu, tajā naktī bija klāt un redzēja, kā nojauca Ļeņinu, bet ne par to ir stāsts.

B: Bet tagad nē?

Krapāne: Šobrīd tā ir priekšvēlēšanu kampaņa, kuru izvērš radikālie spēki. Un tā lej ūdeni kā uz vienām, tā uz otrām dzirnavām, un principā arī sabiedrību savā starpā saērcina.

Stalts: Tātad visi valdošie spēki ir radikālie spēki, jūsuprāt?

Krapāne: Nē, visi nav. Bet ir radikālie.

Stalts: Bet balsoja visa koalīcija.

B: Jāsaka gan, ka tieši pieminekļa gāšanai bija arī gana liels sabiedrības atbalsts. Tas nav gluži tikai politiskā dienaskārtība.

Judins: Es drīzāk to saistītu ar 24. februāri, un tas nebija pieskaņots mūsu vēlēšanām.

Mieriņa: Jā, bet te daži pieminēja vēsturi, tad, ja mēs atgriežamies vēsturē, tad kā tas viss radās, tas viss radās, mums uzspiežot no Padomju Savienības, un tas ir tik smags mantojums, ja, no kuru mēs gadiem nevarējām atbrīvoties, un tas ir jāņem vērā.

Djeri: Šobrīd jūs izmantojat tā saucamo "iespēju logu", lai atbrīvotos....Iepriekšējā raidījumā man viens cilvēks liedza jau ģimenē runāt krievu valodā, tikai latviešu valodā. Tagad mums liedz...

Mieriņa: Vai mums kāds prasīja par šīm ielām, par šiem pieminekļiem, ka mēs to vēlamies? Vai mums Padomju Savienībā kāds to prasīja?

Djeri: Vai jums traucē Puškina iela?

Mieriņa: Mums prasīja, vai mēs gribam runāt latviski? Mums uzspieda runāt krieviski, mums uzspieda krievu kultūru, mums uzspieda daudz ko.

Djeri: Jūs mācījāties latviešu valodā!

Puntulis: Vai es drīkstētu atgriezties mazliet pie pirmā jautājuma, man te būtu daži komentāri par visu izskanējušo jeb pavisam īsi. Tātad pirmais apgalvojums, ka integrācijas politika nav izdevusies – es tam nepiekrītu. Tā

ir izdevusies tik tālu, cik tā ir iespējama konkrētos apstākļos, ņemot tos simtus tūkstošus, kas šeit atrodas civilās okupācijas rezultātā.

B: Labāk nevarēja, jūsu ieskatā?

Puntulis: Iespējams, ka varēja labāk, bet teikt, ka tā ir izgāzusies, es tam absolūti nepiekristu. Tanīs apstākļos, kad šeit demogrāfiskā [?demokrātiskā?] okupācija, kuras rezultātā šeit palika vairāki simti, kuri nobalsoja pret valsts valodu, tas ir, tas ir labs rezultāts.

B: "Apvienotais saraksts"?

Nartišs: Tagad man par ko – par ielām vai integrācijas politiku jāatbild? [visi smejas]

B: Jautājums bija par ielām.

Nartišs: Atbildot par ielām, tiešām jāizvērtē šo ielu nosaukumi. Tiešām.

B; Ir jāizvērtē. "Katram un katrai"?

Zvidriņa: Tātad praktiski pašvaldības ielu nosaukumus jau maina jau vairākus gadus, tas nozīmē to, ka katrai pašvaldībai ir sava dienas kārtība, viņi izvērtē, un praktiski, es domāju, ka viņi arī to turpinās darīs.

B: Kā katra pašvaldība lemj, tā arī jādara.

Zvidriņa: Protams, jo jebkurā gadījumā Rīgas, ja mēs paskatīsimies kaut vai Rīgas pašvaldību, viņi ielu nosaukumus jau maina jau kuro gadu pēc kārtas, līdz ar to tas ir tikai normāli un dabiski, ka tas tiek izvērtēts un tad tiek nomainīts.

B: "Saskaņa"? Ja Rīga lemj – dabiski un normāli?

Kucins: Mēs noteikti pret, un es reāli nesaprotu, kas kas tas par pienesumu būs, ko tas reāli dos? Mēs dzīvosim labāk? Vai tas veicinās sabiedrības saliedēšanos? Nav skaidrs.

B: Nu lūk, daļa kolēģu uzskata, ka jā!

Kucins: Jā, otrkārt, nu jāsaprot, ka pašlaik pret Ukrainu karo Kremlis...

B: Krievijas karaspēks tas ir.

Kucins: Jā, bet ne visi krievi! Saprotiet?

B: Nu, ielas jau arī nav visu krievu vārdā!

Kucins: Ne visi atbalsta arī karu Ukrainā, arī Krievijas tautības cilvēki Tas ir otrkārt. Un treškārt – Puškins, Dostojevskis, tas ir panākums – nevis Putina vai Kremļa, tas ir visas Krievijas impērijas, kādreiz arī cara impērijas panākums.

B: Iespējams, cara impērija Latvijā nav aktuāla šobrīd.

Logina: Es tomēr arī īsu komentāru, ja mums būtu ar integrācijas politiku viss būtu kārtībā, tad tie dati, kurus mēs tikko redzējām, būtu citādāki. Bet par ielām. "Progresīvie" vienmēr uzskatījuši, ka ielu nosaukumi ir un pieminekļi ir veids, kā mēs pilsētvidē varam izcelt savai kultūrai, savai pilsētai būtiskus cilvēkus, un skaidrs, ka daļai no šīm ielām nevajag būt nosauktam tādos vārdos, kādi tie ir tagad. Tāpēc mums ir ļoti būtiski iesaistīt ekspertus, jo politiķi ļoti bieži nav vēsturnieki un eksperti, un ir jāizvērtē, kāds ir šis konkrētā cilvēka sakars ar Latviju, tā teikt, kāda ir saikne, kāds ir pienesums un vai mums tiešām to vajag.

Golubeva: Jā, es kopumā piekrītu vairāk vai mazāk gan kolēģa Judina teiktajam par to, ka mehāniski nē, gan arī, ka jāiesaista eksperti, bet tā viena tendence, kas man šķiet, nedaudz mulsinoša pašlaik, ir, ka blakus kaut kādu padomju darboņu vārdiem, kuri obligāti, noteikti jānoņem no visām iespējamām vietām Latvijā, ielām un tā tālāk, tiek nosaukts arī Saharovs, bet, cik es atceros, tā iela tika nosaukta tieši Tautas frontes laikā, jo Saharovs ir bijis disidents.

B: Kādus jā, kādus nē – jāizvērtē. Es šeit gribētu likt punktu konkrēti šai diskusijai.

B: Pajautāt jums konkrēti par šo skaitli – tā ir aptuveni desmitā daļa Latvijas iedzīvotāju ar juridiski, iespējams, arī emocionāli gana neskaidru piederību šai valstij, un, ja mēs paskatāmies arī uz to, cik tad daudz nepilsoņu naturalizējas, [fonā dati] nu principā mēs redzam – pirms 15 gadiem vairums to, kas to vēlējās izdarīt, to izdarīja, un pēdējos gadus tas kritums ir praktiski minimāls. Un tomēr tā ir aptuveni 10. daļa sabiedrības, un tāpēc man ir jautājums jums visiem. Šoreiz mēs iziesim 30 sekunžu apli, katram būs iespēja netraucēti nepārtrauktam izteikties. Ko ar to darīt? Ignorēt, uzrunāt, vairāk tiesību, mazāk tiesību? Tie piedāvājumi ir izskanējuši dažādi. 30 sekundes laika paust savu nostāju.

Logina: Jā, tātad, šie dati nav iepriecinoši. Patiesībā mēs varam uzskatīt, ka tas var arī būt drošības risks, un tāpēc, vēlreiz atkārtošu, ir ļoti būtiska ir izglītība valsts valodā, un ka mēs paplašinām vispār arī Latvijas kultūras pieejamību.

B: Bet šie cilvēki ir pabeiguši skolu.

Logina: Jā, bet tā kā lai viņu bērni ir integrējušies, jo mums ir jāatzīst, ka daļa no šīs paaudzes ir arī pazaudēti, un mums ir pienākums darīt visu mūsu spēkos, lai viņu bērni vēlas un ir piederīgi Latvijai.

Kucins: Nu, diemžēl mūs vienmēr dalīja uz pilsoņiem un nepilsoņiem, uz krieviski un latviski runājošajiem, uz vakcinētiem, uz nevakcinētiem, un dalīja pareizajos un nepareizajos.

B: Kas jādara?

Kucins: Es uzskatu, ka visiem, kam ir vēlme paņemt Latvijas pilsonību, viņam ir jādod pilsonība.

B: Nu ir iespēja naturalizācijas kārtībā...

Kucins: Ir jādod pilsonība. Cilvēkiem, kuri šeit nodzīvoja paaudzēm, jādod pilsonība.

Judins: Redziet, integrācija ir divpusējs process un pašam cilvēkam jābūt ieinteresētam. Ja šiem cilvēkiem nebija vēlmes kļūt par Latvijas pilsoņiem, ja viņi neizmantoja šo iespēju, es nedomāju, ka mums tagad kaut kas ir

jāmaina, lai viņiem būtu vieglāk kļūt par pilsoņiem. Tā ir viņu izvēle, un viņi šeit dzīvos, protams, viņu skaits ir mazāks faktiski, tas neatbilst patiesībai, viņu ir mazāk, bet mēs nemainīsim un nemīkstināsim politiku.

B: Kā ir...

Judins: ...tā ir.

Puntulis: Jā, droši vien man ir jāskatās patiesībai acīs un jāsaka, ka Latvijai ne pārāk lojālu iedzīvotāju skaits ir lielāks nekā 182 000 nepilsoņu, to parādīja arī valodas referendums. Valstij ir jānodrošina iespējas šo pilsonību iegūt, valsts to ir nodrošinājusi. Vēl viena lieta – patīk tas vai nepatīk, bet katrā gadījumā šis rādījums noteikti sasaistāms ar kopīgo vispārējo valsts labklājības līmeni; ja tas būs augstāks, arī vēlme būs lielāka iegūt šo pilsonību.

Mieriņa: Jā, nu te mēs redzam, ka viena liela daļa, kas ir dzīvojuši krievu informatīvajā telpā un arī lietojuši krievu valodu, viņi, protams, ka nav ieguvuši šo pilsonību, tā iemesla dēļ, ka viņi vienkārši nevar nokārtot latviešu valodas testu. Es pieļauju, ka pie situācijas, ka tiešām mēs visi runāsim latviešu valodā, un cilvēki būs spiesti mācīties šo valodu, es domāju, ka viena daļa tiešām arī izmantos un naturalizēsies.

Nartišs: Šobrīd naturalizācijas iespējas ļoti vienkāršas, nepilsoņi var naturalizēties, Latvijas pilsonību iegūt. Mēs, Latvija, vēl var veikt kādu piederības veicināšanu, bet savukārt, ja nepilsoņi nevēlas naturalizēties, tad viņiem ir principā arī ceļš doties projām no Latvijas.

B: Kā veicināt piederību?

Nartišs: Ar patriotismu, ar uzrunāšanu.

B: Uzrunāsiet kādu?

Nartišs: Jā!

Barkanova: Es teikšu tā: visi tie, kuri šeit piedzima, viņam jādod pilsonība.

B: Kad piedzima?

Barkanova: Jā, šeit ja cilvēks piedzima...Tā kā USA, vienkārši jādod pilsonība.

B: Vienalga, kurā laikā?

Barkanova: Tad cilvēki, tie, kuri šeit būs, viņi būs saliedēti, tāpēc ka viņi nebūs sadalīti, kā tagad notiek. Vajag dot visiem tiem, kuri šeit piedzima, vai šeit no padomju laikiem dzīvojuši – dot pilsonību. Viennozīmīgi.

Stalts: Jā, vispirms, manuprāt, ir jāidentificē tā grupa no šiem nepilsoņiem, kas ir drauds valsts drošībai.

B: Kā jūs to darīsiet?

Stalts: Tam ir jābūt pētniecības rezultātā iegūtām metodēm, pēc kurām politiķi to var izdarīt.

B: Esat drošs, ka ir tādas pētniecības metodes?

Stalts: Nav pasūtītas, un jautājums, kāpēc nav pasūtītas.

B: Un tālāk? Tad, kad izpēta?

Stalts: Tālāk ir jāstrādā ar to grupu, kas ir lojāli Latvijas valstij, apzinoties, kādi ir tie iemesli, kāpēc viņi nav ar varējuši iegūt pilsonību līdz šim.

Zvidriņa: Tātad praktiski noteikti vajadzētu paplašināt iespēju valodas, latviešu valodas apmācībai, jo tas ir, man liekas, viens no šķēršļiem, kāpēc varbūt ir tādi skaitļi. Jo tā valodas apmācības pieejamība ne vienmēr ir tik labi nodrošināta, tas var būt viens arguments, bet jebkurā gadījumā ir arī jārespektē cilvēka izvēle, un, tā kā, visticamāk, noteikti līdz nullei mēs nenonāksim.

Krapāne: Es domāju, ka šie skaitļi principā, pirmkārt, ir objektīvi, jo gluži loģiski, šī te līkne krītas, jo, pirmkārt, Latvija noveco, otrkārt, Latvija izmirst. Mēs ļoti labi zinām, ka šobrīd Latvijā piedzimst divreiz mazāk nekā nomirst,

un, lai cik dīvaini tas pie šī neizklausītos, bet mums, pirmkārt, ir jādomā, kas notiek ar demogrāfiju.

B: Ko ar nepilsoņiem?

Krapāne: Nepilsoņi, ja viņi ir izvēlējušies būt nepilsoņi, tad, ja viņi dzīvo šajā valstī un nepārkāpj likumu, lai viņi šeit dzīvo.

Djeri: Mēs, protams, uzskatām, ka visiem nepilsoņiem jāpiešķir Latvijas pilsonība. Tie ir tādi paši Latvijas iedzīvotāji kā visi pārējie. Es esmu arī tas cilvēks, kas naturalizējās savā laikā, es piedzimu Latvijā, mana mamma piedzima Latvijā, un es īsti nesapratu, kāpēc man kādam bija jāpierāda, ka man ir tiesības būt par Latvijas pilsoni. Visi šie cilvēki ir pelnījuši būt šeit. Mēs, "Latvijas krievu savienība", uzskatām, ka viņiem šobrīd, kamēr viņiem nav piešķirta Latvijas pilsonība, viņiem jāļauj piedalīties pašvaldību un Eiropas vēlēšanās.

Golubeva: Mēs arī neuzskatām, ka būtu jāmaina pašlaik naturalizācijas noteikumi, bet, jā, nepieciešams uzrunāt, jā, ir nepieciešams turpināt piedāvāt latviešu valodas apmācības ne tikai nepilsoņiem, vispār cilvēkiem, kas vēlas atsvaidzināt, kas, piemēram, nestrādā ar cilvēkiem, strādā ar datoru ikdienā, bet runā latviski tikai veikalā, bet viņiem būtu jābūt latviešu valodas prasmei tādai, lai pilnvērtīgi piedalītos politikā, tāpēc vairāk latviešu valodas mācību.

B: Paldies par šīm atbildēm, un pabeidzot par spriedzi sabiedrībā. Es domāju, ka brīžiem tas bija šovakar redzamas arī šeit, gan šīs diskusijas otrajā daļā, gan pirmajā. Tā ir un tā nav tikai starp latviešiem un krieviem, arī citos virzienos tā izskan un, es domāju, pietiek ieskatīties sociālajos tīklos, lai novērotu, ka tur attiecībā šobrīd uz ļoti plašu jautājumu loku, ne tikai konkrēti uz karu, ir tāds ļoti melnbalts skatījums, un pietiek ar salīdzinoši nelielām viedokļu atšķirībām, lai mēs viens otru ieskaitītu pie nacistiem, pie kremliniem. Sabiedrību var saprast, ir spriedze, kaimiņos notiek karš, cilvēki nezina, kā samaksās šoziem rēķinus, bet politiķiem būtu jārāda piemērs. Un es apzinos, ka es provocēju publiski priekšvēlēšanu laikā, bet es tomēr jautāšu katram no jums, padomājot par sevi un par savu pārstāvēto politisko spēku: vai jūs redzat arī savu atbildību šīs spriedzes vairošanā līdz šim? "Saskaņa"?

Kucins: Jebkuram politiķim noteikti ir kaut kāda atbildība, bet, ņemot vērā, ka "Saskaņa" ir sociāldemokrātiska partija gan iepriekšējās vēlēšanās, gan tagad mēs esam par to, lai vienotu ne tikai mūsu tautu, bet arī mūsu parlamentu.

B: Bet neesat šķēluši?

Kucins: Varbūt, es godīgi pateikšu, varbūt bija politiķi, kuri ar to nodarbojās, es nevaru apgalvot, ka tas nebija.

B: Paldies! "Nacionālā apvienība" arī godīgi?

Puntulis: Jā, es savu politiski aktīvo darbību iesāku pirms 11 gadiem, tieši aicinot pāriet valstij uz izglītību tikai valsts valodā, un droši vien, ja jūs mēģināt atcerēties, kādi bija citu viedokļi tanī brīdī, tad tie nebūt nebija tādi, kā šobrīd es redzu šinī diskusijas laikā. Mūs tieši vainoja par to, ka mēs ar to vairosim sabiedrībā spriedzi. Šobrīd absolūtā vienprātībā mēs runājam, ka beidzot jāpāriet uz izglītību valsts valodā.

B: Bet pamatotus iemeslus pašpārmetumiem neredzat ne par sevi, ne partijas biedriem, piemēram, sociālajos tīklos viņu izpausmēm?

Puntulis: Nē.

Zvidriņa: Nu "Katram un katrai" nav nodarbojusies ar sabiedrības šķelšanu.

B: Es gan piebildīšu, ka jūsu līderis sociālajos tīklos regulāri sauc citu politisko spēku atbalstītājus un nevis politiķus, bet atbalstītājus, piemēram, par aitām, un tas ir vēl maigākais izteikums. Tā nav arī šķelšana?

Zvidriņa: Nu, ja mēs šobrīd runājam par integrāciju, ja mēs runājam par sociālajos tīklos viena cilvēka viedokli...

B: Partijas līderis.

Zvidriņa: ...vai praktiski, bet jebkurā gadījumā partija kā partija nekad nav nodarbojusies ar
sabiedrības šķelšanu, mēs tieši runājuši esam par pretējo, un, ja mēs runājam, kaut vai arī par partijas līderi, tad līderis arī paralēli dara arī citas

lietas, kas ir saistītas gan ar sabiedrības drošības nodrošināšanu un kārtības kaut vai. Tā kā ir vairākas lietas, un no konteksta izraut vienu to apzīmējumu ar tā kā nebūtu korekti.

B: Diez vai no konteksta. Bieži ir lietots. "Attīstībai!/Par"?

Golubeva: Jautājuma būtība?

B: Vai jums ir pieņemams viss, ko jūs pati, arī jūsu partijas biedri sociālajos tīklos ir darījuši, vai arī publiskās diskusijās. Vai jūs redzat, ka arī jūsu vaina ir

Golubeva: Ja mēs jau runājam par visu, protams, katram politiskajam spēkam droši vien ir bijuši kādi brīži, kad kāds no biedriem ir darījis kaut ko ne perfekti, bet konkrēti par sabiedrības šķelšanu mēs nekad, man liekas, neesam bijuši pie tā vainīgi. Mēs, tieši otrādi, vienmēr esam norādījuši uz to, ka mums jābūt vienotai politiskai nācijai un uz to arī esam vienmēr aicinājuši.

Mieriņa: Redziet, mēs katrs cilvēks esam tas, ko mēs runājam, un, ja no mūsu mutes nāk ārā krupji un vardes, tad, protams, mēs par saliedētu sabiedrību runāt nevaram.

B: Bet vai arī jums tā gadās?

Mieriņa: Iespējams, ka arī mūsu partija bija... partijas biedru vidū ir bijuši kādi šādi izteicieni. Protams.

Djeri: Mēs pārstāvam krievvalodīgo kopienu Latvijā, mēs nekad neesam šķēluši mūsu sabiedrību, ja kāds no partijas biedriem kaut kur kaut kad kaut ko ir ierakstījis, es nevaru atbildēt par visiem, ja, mūsu partijas oficiālais viedoklis ir pausts gan mūsu mājaslapā, gan oficiālajos medijos...

B: Šķeļ citi, jūs nē?

Djeri: Mēs noteikti nē, mēs pārstāvam savus vēlētājus.

Barkanova: Es teikšu tā – es nekad neesmu nevienu apvainojusi. Gribu pateikt, ka mūsu partijai tiešām rūp, lai visi būtu apvienoti, ja, un tāpēc arī

mūsu partija ir daudzvalodīga un mums ir gan azerbaidžāņi, poļi, krievi, ukraiņi...

B: To jūs jau teicāt, bet tā, ka paškritiski skatoties, neredzat iemeslu...

Barkanova: Es to neredzu. Mēs vēlamies visus apvienot, mēs tiešām vēlamies apvienot mūsu tautu.

B: Paldies! "Jaunā Vienotība", redzat kādu iemeslu paškritikai, iespējams, arī komunikācijā ar politiskajiem konkurentiem?

Judins: Noteikti pamata nav, jo mēs strādājam un strādāsim, lai mums būtu stiprāka politiska nācija, neatkarīgi no tā, kāda ir cilvēku izcelsme un piederība. Protams, tā politiskā nācija tiks veidota uz vienas valodas un vienas kultūras...

B: Bet paši sev neko nepārmetat?

Judins: Ziniet, es teikšu, ka es bez kvotām, par kurām kolēģi runāja, un tad es varu strādāt partijā, un es redzu vairākus kolēģus, kas arī... viņam nav vajadzīgas kvotas.

Krapāne: Paškritiski raugoties sociālajos tīklos, jā, ir bijuši dažādi izteikumi un dažādi viņi arī ir reizēm traktēti, bet mums nav centralizēta vadība, ko katrs saka, proti, komunikācijā cilvēki ir brīvi. Bet tas, ko gan es gribu uzsvērt, mūsu partija iestājas par sabiedrības saliedēšanu. Jā, tas varbūt skan ļoti plakātiski, bet, otrs, mēs iestājamies pret to, ka sabiedrība tika šķelt arī pēc principa, vai cilvēks ir vakcinējies vai nav.

Stalts: Ja mēs skatāmies uz sabiedrības saliedētību...

B: Uz sevi paskatāmies.

Stalts: Uz sevi? Tā kā es uz sevi?

B: Jūs un uz savu partiju arī.

Stalts: Labi, es varu pateikt, ka es ārpus politikas, piecus gadus strādājot privātā biznesā, nepārtraukti nodarbojos ar tolerances izrādīšanu

agresīviem pretvalstiskajiem elementiem, līdz ar to mana personīgā pacietība zināmā mērā ir norūdījusies. Bet tas nenozīmē, ka mūsu partijas tolerances līmenis ir izsmelts, gluži otrādi, mēs vienkārši skatāmies šo visu jautājumu no drošības aspekta.

Logina: Saliedēta sabiedrība ir tāda, kurā cilvēki viens otru neuztver kā svešiniekus.

B: Par sevi un savu partiju!

Logina: Un "Progresīvie" vienmēr ir iestājušies par marginalizētajām, par mazāk aizstāvētajām grupām, un, ja tas kādam šķiet šķeļoši, tā tiešām ir dziļa problēma.

B: Nu, paskatāmies uz komunikāciju par, piemēram, politiskajiem konkurentiem?

Logina: "Progresīvie" ir vairāk nekā 800 biedri, un mēs nenodarbojamies ar biedru iekšējo cenzūru, un no partijas līderēm jūs neredzēsiet tādu aizvainojošu komunikāciju pret citiem.

B: Bet tiem, kas nav līderi, visādi ir gadījies.

Logina: Kā es minēju, mēs nenodarbojamies ar biedru iekšējo cenzūru.

Nartišs: Par sevi runājot, personīgajā biznesā es saliedējos, ar krievvalodīgajiem runājot latviski, mīļi, sirsnīgi, ar pacietību. Arī krievvalodīgie runā latviešu valodā. Runājot par "Apvienotā saraksta"...

B: Nu, tur ir daudz partiju...

Nartišs: Jā, tur ir daudz partiju, daudz biedru. Es nespēju izsekot visiem sociālajiem tīkliem, bet jebkurā gadījumā mums ir jādomā un jāstrādā pie saliedētas valsts ne tikai tautības ziņā, bet arī diasporas ziņā.

B: Tas, kas šodien no daudziem no jums izskanēja, gan ne no visiem, bet tomēr daudziem – saliedēsimies ap valodu, saliedēsimies ap latviešu valodu. Bet jau labu laiku vispirms vecāki un pēc tam arī skolotāji pamana, ka bērnu, jauniešu komunikācijā sāk dominēt kāda cita valoda, un tā nav krievu valoda, tā ir angļu valoda. Nedēļas sākumā par to runāja arī mani kolēģi no "Aizliegtā paņēmiena", un īss fragments no viņu rādītā.

[fragments no "Aizliegtā paņēmiena:
"Man lielākoties ar saviem draugiem, paziņām sanāk runāt angļu valodā visiem, nu lielākoties, nav tā, ka visu laiku, bet tā vienkārši visiem ērtāk, viņiem lielāks ir vārdu krājums, tad vieglāk izteikties."
"Pieņemsim, arī skolā, es domāju, matemātikā, latviešu valodā, jebkuros priekšmetos man ir tas, ka es domāju angliski un, protams, to visu uzrakstu, izrēķinu latviski, ciparus nevar uzrakstīt latviski, bet ir tas, ka es domāju, rēķinu angliski."
Un angliski runā arī spēlējoties savā nodabā. [puika runā angliski]
"Gan meitene to teikusi un gan arī puika. Viņi saka, ir tāda pauze, lai izdomātu, kā to pateikt latviski."
"Es savā augstskolas mācībspēku praksē redzu, ka šīs valodas prasmes dramatiski krītas, un ir viena liela daļa augstskolu studentu, kuriem latviešu valoda ir dzimtā, bet kuri faktiski raksta, it īpaši to var redzēt rakstos, viņi raksta angliski ar latviešu vārdiem. Tā, manuprāt, ir bumba ar laika degli."]

B: Bumba ar laika degli. Tā saka profesors Ikstens. Mēs neesam vienīgie, kas par šo domā, principā visas Eiropas Savienības līmenī, augstāk vai zemāk, par to tiek domāts. Norvēģija, piemēram, jau arī gatavojas kādiem konkrētiem soļiem šajā jautājumā. Un jautājums arī jums: vai Latvijā Saeimas līmenī, izpildvaras līmenī, kaut kādā politiķiem ietekmējamā, ne tikai ģimenes līmenī būtu jādomā, par kādiem risinājumiem šajā jautājumā, varbūt tā nemaz nav problēma jūsu ieskatā, bet, ja vajadzīgi risinājumi, nu, kādi? Šoreiz par to nediskutēsim. Katram no jums būs 30 sekundes laika izteikties, un sāksim ar "Zaļo un zemnieku savienību", Daiga Mieriņa.

Mieriņa: Jā, es domāju, ka noteikti vajadzētu par to domāt, un tā tiešām arī ir, jo arī mūsu ģimenē ir tā, ka viens bērns ir angļu un pārējie visi pielāgojas. Es domāju, ka te būtu jāiet rokrokā valstij un pašvaldībai un jāizstrādā vienots, varbūt redzējums, plāns par konkrētiem pasākumiem, ko un kā darīt, noteikti.

B: Bet konkrēti neko nevar šobrīd?

Mieriņa: Nu šobrīd konkrēti par kādu konkrētu pasākumu vairs nerunā.

Puntulis: Es šeit vilktu paralēles arī ar krievu valodu, un šinī gadījumā nav pat nozīmes, vai tā ir angļu vai krievu valoda, jautājums ir latviešu valodā, cik ļoti cieņpilni mēs, paši latvieši, attiecamies pret savu valodu, kā mēs to mācām saviem bērniem un kā mēs to lietojam ikdienas saziņā. Tieši tādēļ arī mūsu sabiedrības integrācijas pamatnostādnēs stāv rakstīts: stiprināsim valsts valodu kā ikdienas saziņas.

B: Kā? Bērni jau runā angliski savā starpā.

Puntulis: Jā, tad, kā es minēju, nav pat nozīmes, vai angliski, vai krieviski, runa ir par latviešu valodu.

Judins: Noteikti ne ar aizliegumiem problēma jārisina, un priecē, ka bērni runā angliski, bet kā var risināt – jāstiprina valsts valoda. Un par praktiskiem soļiem, tad, protams, ka var sludināt konkursus, lai bērni raksta sacerējumus, lai piedalās dažādās aktivitātēs. Tas ir izglītības procesa jautājums un svarīgi, lai latviešu valoda bērniem būtu vajadzīga. Ja tā būs vajadzīga, tā būs stiprāka un to bērni lietos.

Kucins: "Saskaņa" vienmēr bijusi par multilingvālo izglītību. Es šeit neredzu nekādu problēmu. Viennozīmīgi visiem Latvijas iedzīvotājiem ir jāzina valsts valoda, bet kuru valodu viņi izmanto sava personīgā saziņā – vai angļu valodu vai poļu, vai krievu, nav problēmu, jo vairāk valodu, jo labāk.

B: Nu tas, ko saka skolotāji, ka latviešu valodas zināšanas pasliktinās līdz ar to.

Kucins: Nu es nedomāju, ka šajā gadījumā pasliktināsies zināšanas. Ja cilvēks zina vairāk valodu, tā ir labāk.

Logina: Latvija ir vienīgā valsts pasaulē, kurā dzīvo latviešu valoda, un mums tas ir, mums tas tiešām ir jāsaglabā nākotnei un valoda dzīvo kultūrā un izglītībā, tāpēc atkal – izglītība valsts valodā ir fundamentāli svarīga Latvijas nākotnei. Bet, runājot par kultūru, mums ir jāatbalsta cilvēki, kuri

rada oriģinālsaturu latviešu valodā. Tie ir scenāristi, tie ir redaktori, tie ir žurnālisti, literāti, rakstnieki, tulkotāji, tie ir cilvēki, kuri raksta un papildina, un rada saturu latviešu valodā.

Golubeva: Es domāju, ka labi latviešu valodas skolotāji prot tikt ar šo galā, palīdzēt izkopt arī latviešu valodas prasmi. Bet es arī šeit nesaskatu tik milzīgu problēmu, jo atcerēsimies, ka jaunlatvieši daudzi, kas tiešām kopa un cēla latviešu valodu, daudzi mājās sarunājās arī vāciski, ja. Mums nevajadzētu tik ļoti absolutizēt, ka tikai viena valoda cilvēkam ir, cilvēkam var būt vairākas, un katra izkopta.

Djeri: Neredzam šeit nekādu problēmu. Cilvēkiem ir jāzina vairākas valodas, mūsu bērni mācīsies gan valsts valodu, gan angļu valodu, gan vēl vairākas valodas, un, ja bērni savā starpā runā kādā citā valodā, viņam vienkārši attīsta tās valodas prasmes.

B: Bet neattīsta latviešu.

Djeri: Attīsta, kāpēc ne... Ja visa izglītība, kā mēs tikko runājām, it kā pāriet uz latviešu valodu. Mums vairāk rūp, vai mūsu bērni zinās, cik viņi labi zinās krievu valodu, cik viņi varēs kontaktēties, lasīt, rakstīt, runāt.

Krapāne: Mūsu partijas programmā stāv rakstīts, ka, beidzot skolu, būs jāzina vismaz, būtu jāzina, vēlams, vismaz četras valodas, bet tas nenozīmē, ka nav jāzina dzimtā valoda un tas, ko es pati redzu arī savā darbā, saskarsmē ar tekstiem – tiešām katastrofāli krītās latviešu valodas tieši kvalitātes līmenis. Un tieši tāpēc jautājums ir par izglītību, jo šobrīd izglītībā, cik man zināms, skolotāji ceļ trauksmi, jo obligātajā literatūrā nav jālasa latviešu oriģinālliteratūra.

B: Skolā jālasa. "Katram un katrai"?

Zvidriņa: Praktiski es teiktu, ka jāatzīst, ka tā ir problēma, jo praktiski jaunieši, bērni, skolēni sociālajos tīklos, internetā, spēles spēlē, komunicē savā starpā angļu valodā un praktiski tā ir, viņiem i dienas kaut kāda sastāvdaļa, citam vairāk, citam mazāk, bet to varētu risināt tik tiešām ar izglītības jautājumiem. Tas ir skolā, tas ir jābūt tik tiešām latviešu valodas un literatūras, it īpaši vairāk runājot par literatūru, kur skolotāja stāsta, runā un diskutē, nevis tikai raksta sacerējumus.

Stalts: Jā, mūsu partijas programmā ir jauns, pavisam jauns piedāvājums – kultūruzņēmumu dibināšana. Tas ir izstrādāts kopā ar kultūras jomas profesionāļiem un ekonomistiem vienā kopējā darba grupā, un virsmērķis šiem piedāvājumiem ir latviešu valodas pozīciju stiprināšanu sabiedrībā. Un te ir pavisam konkrēts rīcības plāns, kādā veidā 30 miljonu ietvarā gada laikā, katru gadu investējot šādu summu, mēs varam panākt latviešu valodas noturību sabiedrībā.

Barkanova: Es gribu teikt, ka, ja cilvēkam ir interesanti, tad viņš iemācīsies visādas valodas. Jā, un, piemēram, ja, piemēram, mums būtu interesanta programma priekš bērniem tieši latviešu valodā, vai kādā, nu jā. Visvairāk, labi, tagad runājam par latviešu valodu. Tad viņš iemācīsies ļoti viegli, un ja viņam vēl būs interesanti draugi, kas ar viņu latviski, nu tad arī iemācīsies.

B: Interesanti draugi. Paldies.

Barkanova: Jā, kāpēc ne?

Nartišs: Latvijas neatkarību mēs atguvām zināmā mērā kā kultūras revolūciju, un šobrīd mums nav šādu kultūras... ir kultūras personības, bet nav tādu kultūras personību, kuras šobrīd runāt par šo latvisko, par latvisko identitāti, par šīm kultūras personībām, aiz kurām mēs justos stipri, vareni aiz kuru mugurām justos spēcīgi un justos piederīgi Latvijas valstij. Principā šajā mirklī visvairāk vēlētos runāt par šo patriotismu.

B: Jūs minējāt kultūru, un ar kultūru mēs patiešām arī turpināsim. Jāsaka gan, ka partiju programmās, nu, kā kurā, protams, bet kopumā, es teiktu, salīdzinot ar citām tēmām, nav daudz atrodams par kultūru, vienlaikus, ja mēs paskatāmies uz tādiem valsts attīstības plānošanas dokumentiem, tur gan kultūra bieži vien ir minēta, un tieši kā saliedētas sabiedrības pamats, un arī viena no kultūras politikas prioritātēm valstī ir noteikta kultūras pieejamība visiem, un šeit es gribētu parādīt Kultūras ministrijas pašas pasūtīts pētījums, 20. gads. Jāatzīst, ka tā ir fokusa grupa, tur nav tik daudz to dalībnieku, bet tomēr. [fonā dati].
Pajautājot, kas ir tie kultūras pasākumi, ko šie cilvēki nevar atļauties: 60% opera un balets, aptuveni puse – klasiskās mūzikas koncerts, popmūzikas koncerts, nedaudz vairāk par trešdaļu teātris un deja un atkal šajos pašos dažādos pētījumos visbiežāk kā tie pieejamie kultūras pasākumi tiek minēti

pilsētas svētki ir, nu tas var būt, tad ir vairāk pašvaldību, ne valsts jautājums. Šajā pētījumā šie paši principā bez izņēmumiem, varbūt vienīgi popmūzikas koncerts nē, arī uzreiz tika nodēvēti par elitāriem kultūras pasākumiem, bet mēs zinām, ka tie ir valsts dotēti, tajos ir valsts finansējums. Ko jūs katrs un jūsu partija darīs, lai padarītu pieejamu arī šāda veida kultūru plašai sabiedrībai. Lai tā nebūtu elitāra. Laika nav daudz. Arī šoreiz iziesim ar 30 sekunžu apli, un sāksim ar "Latvijas krievu savienību", Inga Djeri.

Djeri: Nu tad noteikti jāpopularizē. Jādod reklāma par visām šīm izrādēm.

B: Pasākumi, ko nevar atļauties!

Djeri: Arī par pasākumiem, ko nevar atļauties, daudzi cilvēki nezina. Pieņemsim, šodien mana ģimene ir baletā, un biļetes uz pirmo rindu izmaksāja 16 eiro. Cilvēki var atļauties, ja kārtīgi saplāno. Obligāti jādod reklāma krievu valodā, un obligāti jābūt, jāturpina izrādes arī krievu valodā, lai krievvalodīgie gan latvieši, gan krievi varētu iet uz visām izrādēm.

B: Paldies, pusminūte beigusies. Gan iebildīšu, ka 16 eiro noteikti nav vidējā biļetes cena Latvijas Nacionālajā operā.

Golubeva: Jā, nu vispirms mēs uzskatām, ka nepieciešams turpināt palielināt finansējumu kultūras satura radīšanai, tas ir, Kultūrkapitāla fondam. Mēs arī uzskatām, ka ir nepieciešamas tādas programmas kā "Skolas soma", kas, piemēram, skolēniem vairāk piedāvā iepazīties ar kultūras pasākumiem, arī diversificēt uz noteiktām sabiedrības grupām, arī ārpus bērniem.

B: Pieaugušie?

Golubeva: Tai skaitā.

Logina: Es gribu teikt, ka šie dati noteikti paliks vēl dramatiskāki, un viena lieta, kas šeit neparādās, jo tas ir 20. gads, ir tas, ka kultūra ir arī zaudējusi apmeklētājus, jo pandēmijas laikā mēs esam atradinājušies no kultūras apmeklēšanas.

B: Ko darīt?

Logina: Valstij ir jādara viss iespējamais, lai mēs saglabātu apmeklētājus, un Rīgā mēs to darām tā, ka mēs nesam kultūru uz apkaimēm. Tie ir bezmaksas pasākumi pēc iespējas tuvāk mājām. Tas pats ir jādara valstiskā līmenī, ir jāstrādā pie decentralizācijas un pieejamības nodrošināšanas.

B: Operu tuvāk mājām?

Logina: Var aizvest orķestri uz apkaimēm, kā mēs to izdarījām šogad Rīgā.

B: Nartiša kungam par to vēl pajautāsim, bet Edgars Kucins, "Saskaņa".

Kucins: Nu, es domāju, ka nākamais gads vispār nebūs prioritārs kultūras nozarei, jo par prioritāti būs pabarot savu ģimeni un bērnus un pēc komunālo rēķinu apmaksas naudas trūks ne tikai biļetei uz kinoteātri, uz teātri vai uz operu, bet pat uz sabiedrisko transportu.

B: Bet darīt nevar neko?

Kucins: Ko mēs varam darīt, mēs varam celt mūsu iedzīvotāju labklājību, pirmkārt.

Judins: Es domāju, ka visi saprot, ka kultūras pasākumus atbalsta un atbalstīs, finansējums būs, bet es lūdzu ņemt vērā, ka, ja mēs runājam "nevar atļauties", tas nozīmē, ka cilvēkiem nav naudas, tātad faktiski risinājumi jau ekonomiskajā jomā, un es gribu arī vērst uzmanību...

B: Jautājums arī par biļešu cenām, jo tie ir valsts dotēti...

Judins: Par biļešu cenām, bet arī par pilnām zālēm! Es vakar biju teātrī, nebija brīvu vietu, un jautājums, ka runa ir par praktiskiem soļiem, varam domāt par pašvaldību atbalstu cilvēkiem, kas gribētu, bet nevar atļauties.

Puntulis: Jā, vispirms reflektējot uz Marijas teikto – protams, Kultūrkapitāla fonds šogad ir par trešdaļu lielāks, arī programmu "Skolas soma" mēs turpinām. Ja runājam par to, ko cilvēki nevar atļauties, es arī līdz galam nepiekristu, jo apmeklējums rāda diezgan pretēju ainu, kultūras pasākumi ir apmeklēti, tanī pat laikā mēs nevaram zīmēt ainu pārāk rožainu, zinot šo

ekonomisko situāciju, kāda tā ir sagaidāma šinī ziemā, tas tiešām būs izaicinājums.

Mieriņa: Nu jā, vispirms jau protams, ka šis kultūras apmeklējums ir saistīts cilvēka labklājības līmeni, jo labklājības līmenis vistiešākā mērā ietekmē to, ko cilvēks var atļauties. Ja viņam jādomā par ikdienas tēriņiem un rēķiniem, skaidrs, ka kultūras pasākumi nebūs tie pirmie. Bet es zinu, ka arī mūsu pašvaldība organizē autobusus un brauc uz dažādiem kultūras pasākumiem un tāpat aicina arī šos teātrus un klasiskās mūzikas, un aicina mākslinieku arī pie sevis. Tas ir jautājums arī pašvaldībām, ko viņas uzaicina.

Nartišs: Tātad opera un balets, opera un balets [smejas]. Es esmu diezgan pārliecināts, ka daļa no aptaujātajiem cilvēkiem nemaz nav pētījuši, kādas biļešu cenas gan operā, gan klasiskās mūzikas koncertos, gan teātrī un deja, jo ir parters, ir pirmais, otrais balkons, kur biļešu cenas ir arī pieejamas un, protams, ir arī valsts dotācija, kur teātrim savukārt pretī prasa – jums ar biļešu ieņēmumiem arī jānopelna pretī ieņēmumi, un mēs nevaram pilnīgi simtprocentīgi jūs dotēt, līdz ar šo šeit ir balanss gan no vienas, gan no otras puses.

B: Var sēdēt sliktākās vietās.

Nartišs: Tieši tā.

Barkanova: Nu tā, vispirms vajag pacelt algas cilvēkiem, jo, ja nebūs ienākumu, no kā viņi samaksās par biļetēm? Pēc tam vajag cenas samazināt. Tāpēc, ka, piemēram, Leļļu teātrī mani paziņas tagad nopirka biļetes, un katra biļete maksā 20 eiro. Es domāju, ka par dārgu Leļļu teātrim, vai ne? "Skolas somas" ietvaros vajag palielināt finansējumu, ne septiņi, un vajag izglītot cilvēkus.

B: Palielināt finansējumu. Pusminūte, paldies! Dāvis Stalts, "Konservatīvie"!

Stalts: Jā, mūsuprāt, un, manuprāt, valstij vajag precīzi nodefinēt, kas ir tie kultūrizglītojošie procesi, kurus tā gribētu novest līdz pat pēc iespējas plašākai sabiedrībai un tad pārskatīt budžeta finansējumu 222 miljonu apmērā, kas ir kultūras budžets, piemēram, šogad, un precīzi pārdalīt to par labu šim kultūras izglītojošiem procesiem.

Zvidriņa: Ņemot vērā, ka te tiek rakstīts "nevar atļauties", tad man nāk prātā uzreiz tikai divi tādi būtiski iemesli: viens ir cena, ja to biļešu cenu vēl varētu samaksāt, tad otrs ir, vai tu vari līdz turienei nokļūt, un tas, ko jau te kolēģi jau minēja par to, ka daudzas pašvaldības šobrīd tik tiešām organizē šos autobusus, jo tas ceļš līdz Rīgai ir pārāk tālu un arī daudz ko maksā. Bet nu šī un nākamā sezona šobrīd aizies, protams, zem energoresursu krīzes, kas ir pilnīgi cits jautājums jau.

Krapāne: Jā, nu, es būšu ļoti reālistiska un arī droši vien, ka atkārtošu jau kas ir sacīts: kamēr nebūs apturēta šī te energokrīze un cilvēkiem nebūs jādomā par to, kā iztikt, kā paēst, kā izskolot bērnus, šī joma kritīsies, šis te "atļauties vai neatļauties" būs vēl dramatiskāks. Tas ir ļoti objektīvai un, ja valsts neiestāsies par cenu iesaldēšanu un pretimnākšanu iedzīvotājiem, tad... būs slikti.

B: Paldies par šo viedokli un paldies par visiem viedokļiem! Jāsaka, diemžēl uz šādas drūmas nots mums šovakar arī būs jābeidz. Šīvakara debates ir beigušās, nu redzēsim, kādus secinājumus vēlētāji izdarīs vai neizdarīs no tā, ko pēdējās stundās dzirdēja. Latvijas Televīzijas ēterā tieši šajā pašā laikā pēc nedēļas nākamās debates, tur kolēģis diskutēs par tautsaimniecības, enerģētikas, ekonomikas, finanšu un nodokļu jomas izaicinājumiem. Es jums šovakar saku paldies par uzmanību, un visu labu!